

Jørn Astrup Hansen, formaðurin Búskaparráðnum
leggur Bjarna Djurholm, landsstýrismanni í
oljumálum lag á, hvussu ein føroyskur oljugrunnur
skal skipast. Vm. Deildarstjórin í norska
oljugrunninum, Pål Haugerud. Mynd Jan Müller

Føroyskur oljugrunnur lívsneyðugur

- Verður olja funnin, og oljumilliardir streyma inn í føroyska landskassan er lívsneyðugt við einum oljugrunni, sum skal tryggja komandi ættarliðum, men trupulleikin er bara tann, at politikarar vilja so gjarna brúka pengar og serliga pengarnar hjá øðrum segði Jørn Astrup Hansen á Oljutinginum í vikuni

OLJUGRUNNUR

Jan Müller
jan@sosialurin.fo

Jørn Astrup Hansen, formaðurin Búskaparráðnum og fyrrverandi stjóri í Føroya Banka kom eisini við sínum metingum um ein komandi føroyskan oljugrunn á Oljutinginum herfyri. Hann var rættiliga avgjörður og helt fyri, at Føroyar hava kanska enn meira brúk fyri einum oljugrunni enn Noreg, tá og um risa oljutøkur koma í landskassan. Men hann duldur heldur ikki fyri sínum stóra iva, tá tað um føroyskar politikarar ræður, um hesir hava rygg til at fáa

slíkan grunn upp at standa og virka eftir ætlan.

Hann vísti á, at einasta trygd fyri, at ein føroyskur oljugrunnur fer at virka eftir ætlan og kann koma komandi ættarliðum til góðar, er, um tað verður gjørd ein varandi "pakt" millumpolitisku flokkarnar, men minti tó aftur á, at eitt nýtt lögting kann jú bara broyta lógina, sum eitt annað hevur gjørt, og tí vil ein føroyskur oljugrunnur vera so viðkvæmur. Astrup metti, at talan mátti vera um eina grundlógargrein skal ein føroyskur oljugrunnur hava nakað virði fyri framtíðar ættarlið men vísti á, at sum er hava føroyingar onga grundlóg, har tað ber til at fáa slíka grein við. Tí helt hann, at man átti at finna eina ella aðra "trýparta" semju og vísti sum dømi á ta budnu uppsparingina, sum varð sett í gildi í Føroyum fyri nógvum árum síðani. Hann samanbar hana við ein slíkan oljugrunn.

Hevur skund

Spurningurin varð eisini umrøddur, nær Føroyar skulu seta á stovn ein oljugrunn. Her nevndi ein av luttakarunum, Poul Michelsen, tingmaður og limur í lögtingsins vinnunevnd,

at tað er týðningarmikið, at vit heldur eru fyrivarin enn eftirsnarin. Hann metti, at tað vil vera ov seint at fyrireika ein oljugrunn, tá olja spikur upp úr undirgrundini, og oljuinntøkurnar streyma inn í landskassan.

Jørn Astrup Hansen var samdur við tingmannin um, at hetta átti heldur at verða fyrireikað á síðulinjuni tíðliga í oljutilgongdini heldur enn ov seint. Men hann metti samtíðis ikki, at tað er nokkur orsök til at skunda sær her og nú. Tí tað fara helst at ganga nokur ár enn, til oljan verður funnin, og frá tí at hon er funnin, til hon gevur inntøkur gongur so eisini ein tíð.

Menformaðurin í Búskaparráðnum var tó sannførdur um, at Føroyar skulu hava ein oljugrunn, sum móguliga virkar á sama hátt sum tann norski, har man tryggjar sær, at ein nýggi politisk samanseting ikki uttan víðari kann tæma grunnin, men at hann verður til frama fyri bæði samfelagið í dag og framtíðar ættarlið. Astrup vísti á, at tað at norðmenn hava megnað so væl at hava ein oljugrunn, er helst tí, at teir eru meira disiplineraðir enn eitt nú føroyingar og kanska eisini meira keðiligir, sum hann málbar seg.

Varsemi

- Føroyingar mugu geva tí moralska aspektinum ans eisini. –Man vil koma í sera ringt orð "í vanry", sum hann málbar seg, um hetta ættarliðið sollar pengarnar burtur. Hann mælti til varsemi, og her hava vit so ikki góðar royndir í Føroyum.

- Tit mugu annars ansa eftir, at tað ikki gongur sum við Visjón 2015, at tú brúkar alt krútið til at tosa um, hvat liggur inni í komandi og síðani næsta valskeiði. Føroyingar mugu ansa eitt sindur eftir, tí tað kann lætt gerast til eina veruleikaflýggjan. Teir pengarnir vit tosa um frá eini oljuvinnu eru eisini ein potentiell hóttan. Í Noregi sita teir mitt í trupulleikanum. Vit hava ikki henda trupulleika í dag, men vit eiga at bera ótta fyri at fáa hann. Og hann helt fram:

- Sjálvur haldi eg, at tað er ein temperaments-spurningur, nær man skal stovna ein føroyskan oljugrunn, og sjálvandi er tað rættari at gera hetta í góðari tíð enn ov seint. Tá pengarnir streyma inn kann tað gott vera ov seint at stovna ein oljugrunn. Tað verða veruliga sett krøv til ryggin hjá politikarunum, tá og um oljupengar streyma inn í samfelagið. Tað er

einki meira áhugavert fyri politikarar enn at brúka pengar, og serliga pengarnar hjá øðrum.

Oljuskattur og blokkur

Jørn Astrup Hansen samanbar annars oljuskatt í einum oljugrunni við núverandi blokkstuðulsskipan. Í báðum førum livir óttin og vandin fyri Hálendsku sjúkuni, tvs. tá ein fremmand inntøka kemur inn í samfelagið, har tað ikki liggur ein framleiðsla aftanfyri.

- Sum tað geldur fyri bæði blokk og oljuinntøkur er vandi fyri, at man oyðileggur verandi vinnulív, og so kann man spyrja, hvat tað er fyri eitt lív man hevur eftir tað. Nettupp henda sannroynd og so tað, at føroyska vinnan er so einstáttað ger, at oljupengar mugu ikki fáa frítt spæl í samfelagnum segði hann og vísti á vánaligu norsku royndirnar, tá oljuinntøkurnar komu inn í landið, har eitt nú landbúnaðurin var oyðilagdur av oljuíðnaðinum, tí tað komu útreiðslur inn í samfelagið, sum aðrar vinnu ikki kundu bera.

- Føroyingar mugu kunnu varðveita livikorini uttan olja. Pengar eru ikki alt

segði fyrrverandi bankastórin og helt fram: - Í mun til fiskin er oljan eitt tilfeingi, sum ikki endurnýggjar seg. Vit mugu tí býta oljuna við framtíðar ættarlið. Tað vildi verið ómoralskt, um føroyingar tóku oljuna upp og gloymdu komandi ættarlið. Tí er so vigtugt at tryggja sær, at oljuinntøkurnar ikki bara fara upp í royk. Í Noregi brúka tey bara avkastid, meðan grunnurin sjálvur stendur órørdur. Tað setir øgilig krøv til politiska sjálvdisiplin.

Stór broyting

Astrup vísti á, at blokkurin úr Danmark er í dag ein sjeypartur av figgjarlógini. Tá hann kom til Føroya fyri gott 10 árum síðani var hann heilur triðingur av figgjarlógini. Formaðurin í Búskaparráðnum vísti eisini til avtaluna millum Føroyar og Danmark um, at verður olja funnin, so verður hon tilsvareandi at minka um blokkin, og tá blokkurin er kominn heilt niður á umleið 630 mill. kr., so kann eitt ella fleiri oljufund skjótt gera, at blokkurin fellur burtur. Men í avtaluni verður eisini sagt, at er eingin olja funnin í 2018, so sleppa Føroyar